

Miljö- och energidepartementets Naturmiljöenhet,
Att. Martin H Larsson

Yttrande över betänkandet SOU2017:34 Ekologisk kompensation (dnr M2017/01115/Nm)

Bakgrund

Svenska kyrkan är, genom sina 13 stift, Sveriges femte största förvaltare av skog och den största förvaltaren av jordbruksmark. Totalt omfattar förvaltningen en areal om drygt 500 000 hektar. I förvaltningen finns en hög ambition när det gäller att värna och utveckla miljörelaterade, sociala, ekonomiska och andliga värden. Svenska kyrkans eget regelverk, kyrkoordningen, slår fast att förvaltningen ska ske i enlighet med Svenska kyrkans grundläggande värderingar. Det innebär ett ansvar att värna skapelsen med utgångspunkt i att människan är en del av och fundamentalt beroende av naturens olika livsformer och värden. Denna utgångspunkt utvecklas ytterligare i *Ett biskopsbrev om klimatet*¹. Utöver ovan nämnda markområden äger församlingar och pastorat mark. Dessa områden kan ha höga naturvärden, exempelvis områden i gamla kulturmiljöer som kyrkogårdar där marken varit relativt orörd när samhället runt om förändrats. Frågor som berör den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster är därför av väsentlig betydelse för Svenska kyrkan som helhet.

Svenska kyrkans yttrande

Svenska kyrkan anser att ny lagstiftning och nya riktlinjer på området ekologisk kompensation skulle kunna medföra att höga miljövärden bevaras och utvecklas samtidigt som andra samhällsmål också kan nås. Idag ges ersättning för vissa miljöåtgärder (t ex vid reservatsbildning och nyskapande av våtmarker). Markförvaltare gör också insatser utan ersättning. För Svenska kyrkans del handlar det exempelvis om frivilliga avsättningar inom skogsbruket då vi avstår från avverkningar och inkomster på 9 procent av den produktiva skogsmarken för att istället bland annat skydda skog med höga naturvärden. Ett aktivt arbete med ekologisk kompensation kan till viss del ses som ett kompletterande arbetssätt till ovan nämnda ersättningar och frivilliga insatser för att möjliggöra att Sverige når sina miljömål.

¹ <https://www.svenskakyrkan.se/biskoparnas-brev-om-klimatet>

Svenska kyrkan anser att det är av största vikt att processer och system för ekologisk kompensation bidrar till uppsatta miljömål på ett effektivt sätt och utformas så att det bejakas av en bredd av intressenter. Systemet bör utvärderas löpande.

Med utgångspunkt i ovan nämnda utgångspunkter tillstyrker Svenska kyrkan de övergripande åtgärder som föreslås i betänkandet gällande vidareutveckling av befintlig lagstiftning, försök med kompensationspooler och insatser för kunskapshöjning. Nedan summeras Svenska kyrkans synpunkter (under *Sammanfattning*) samt invändningar och utestående frågor (under *Synpunkter*).

Sammanfattning

- Svenska kyrkan tillstyrker betänkandets förslag till ändringar i miljöbalken, väglagen och lagen om byggande av järnväg. Ändringar i PBL tillstyrks med vissa reservationer (se nedan).
- Vi välkomnar försöksverksamhet med kompensationspooler och rekommenderar att en mångfald av aktörer involveras i arbetet, även icke-statliga.
- Vi anser att kompensationsmark bör tillhandahållas på frivillig basis (ref till avsnitt 4.5.1 och 6.1.4) och att ingen möjlighet till överförande av markägarande till staten ska vara möjlig utan att full ersättning för markens värde betalas till nuvarande ägare (ref till avsnitt 4.4.3).
- Vidare anser Svenska kyrkan att en ny skyddsform för mark som används för kompensationsåtgärder behöver utredas (ref till avsnitt 5.6.7).
- Det finns behov av att förtydliga resonemangen om additionalitet för att bringa klarhet i vad det skulle innebära i praktiken. Likaså bör konsekvensanalysen fördjupas för att säkerställa att modellen blir bärkraftig.

Synpunkter

Avsnitt 1

AVSNITT 1.7 FÖRSLAG TILL LAG OM ÄNDRING AV PLAN- OCH BYGGLAG (2010:900) 2 kap. 3 § punkt 6

- Begreppet ”*ekologiskt funktionella landskap*” behöver definieras.

Samma kommentar gäller avsnitt 6:3 och 9:7.

Avsnitt 3

AVSNITT 3.3 TEORETISKA OCH PRAKTISKA UTMANINGAR

- Nationell vägledning kring begreppet ekologisk kompensation behövs.

I avsnittet är det tydligt att om ekologisk kompensation som metod ska fungera så behövs nationell vägledning och samsyn kring begreppet ekologisk kompensation samt ekologiskt lämpliga kompensationsåtgärder. Detta för att ekologisk kompensation ska uppfylla sitt syfte på ett likvärdigt

sätt i hela landet. Särskilt viktigt är att ta hänsyn till icke-statliga aktörer samt tydliggöra ansvaret för respektive aktör när det gäller kompensationsåtgärder.

Kommentaren kopplar till avsnitt 6.9 Försöksverksamhet med kompensationspooler och 6.10.1 Vägledning om ekologisk kompensation.

Avsnitt 4

AVSNITT 4.4.3

- Det bör inte vara möjligt att lösa in mark utan ersättning efter att naturvårdsavtals löptid löpt ut.

I resonemangen om skyddsformer och ersättningsnivåer konstaterar utredningen helt riktigt att ersättningen till markägare blir lägre vid femtioåriga naturvårdsavtal än om avtalen kunnat skrivas för all framtid. I meningen efter detta konstaterande föreslås att en lösning skulle vara att i det femtioåriga avtalet skriva in en klausul som möjliggör för det offentliga att efter avtalets löptid utan ersättning ombilda kompensationsområdet till naturreservat. Den faktiska innebörden av detta är att det offentliga undantar marken från ägarens ägo utan att betala full ersättning.

AVSNITT 4.5.1

- Utförligare resonemang behövs om additionalitet i förhållande till certifieringskrav (PEFC och FSC).

Hur additionalitet ska bevisas är oklart i nuvarande förslag. Skulle exempelvis Svenska kyrkan som på frivillig basis avsatt 9 % av sin skogsareal kunna använda arealdifferensen ned till certifieringskraven på 5 % för ekologisk kompensation? Eller ska ett basår anges vars nivå för frivilliga avsättningar sedan inte får underskridas, om ekologisk kompensation ska vara aktuell?

Avsnitt 5

AVSNITT 5.6.7 BEHÖVS EN NY SKYDDSFORM?

- Givet de egenskaper som övriga skyddsformer har skulle det vara lämpligt att utreda en ny skyddsform som bygger på frivillighet från markägarens sida och relaterar till nuvarande skyddsformer.

Avsnitt 6

AVSNITT 6.1.4 TILLGÅNG TILL MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

- Kompensationsmark bör tillhandahållas på frivillig basis. Kompensationspooler torde vara en lämplig metod för att arbeta med detta inom frivillighetens ramar.

Staten kan idag tvångsmässigt ta mark för exploatering i anspråk om just den specifika marken behövs. När det gäller mark för ekologisk kompensation bör inte tvångsmässigt ianspråkstagande komma att behövas. Om ett specifikt markområde anses så viktigt att tvångsmässigt ianspråkstagande kan komma i fråga, så bör snarare förtydliganden/tillägg ske i miljöbalkens skrivningar om exempelvis naturreservat och biotopskydd för att säkra en fungerande grön infrastruktur även efter en exploatering.

AVSNITT 6.9 FÖRSÖKSVERKSAMHET MED KOMPENSATIONSPOOLER

- Föreslagen försöksverksamhet är bra, men bör även involvera icke-statliga organisationer.

Det finns flera utmaningar kopplat till att arbeta med kompensationspooler. Två av dem är marktillgång samt dialog med olika intressenter. Att involvera en aktör som Svenska kyrkan redan i försöksverksamheten skulle dels medföra markant större tillgång till tätortsnära markområden i hela landet, dels ge en större insikt i hur icke-statliga markförvaltare ser på och agerar i sammanhanget. Även om det offentliga markägandet är stort i exploateringsnära områden, vilket konstateras i betänkandet, så ägs/förvaltas också mycket mark i sådana områden av privata aktörer. Att involvera icke-statliga aktörer bidrar också till att landskapsperspektivet med grön infrastruktur enklare kan kopplas samman med ekologisk kompensation.

AVSNITT 6.10.1 VÄGLEDNINGAR OM EKOLOGISK KOMPENSATION

- Förslag till vägledning om ekologisk kompensation är bra och nödvändiga för konsekvent och resurseffektiv tillämpning i olika län.

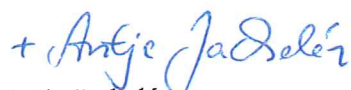
Vägledningarna bör även ta hänsyn till kunskap som framkommer i de av Naturvårdsverket finansierade forskningsprojekten kring ekologisk kompensation².

Avsnitt 8 Konsekvenser för företaget

Allmänt tycker Svenska kyrkan att konsekvensanalysen behöver utvecklas för att säkerställa bärkraftighet i systemet med ekologisk kompensation.

Uppsala den 11 september 2018

På kyrkostyrelsens vägnar

Antje Jackelén
Ärkebiskop, ordförande

Erika Brundin
Utvecklingschef

² <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Forskning/Forskning-for-miljomalen/Pagaende-forskning-for-miljomalen/Forskning-om-ekologisk-kompensation/>